

Информация

за основните балансови позиции на „Корпоративна търговска банка“ АД (КТБ) към 30 септември 2014 г. и за резултатите от оценките на активите на банката, изготвени от одиторските фирми „Ърнст енд Янг одит“ ООД, „Делойт България“ ООД и „АФА“ ООД

I. Информация относно основни балансови позиции към 30.09.2014 г.

Балансът на банката към 30.09.2014 г. преди отразяване на резултатите от анализите и оценките, възложени на одиторските фирми „Делойт България“ ООД, „Ърнст енд Янг одит“ ООД, и „АФА“ ООД е представен в следната аналитична таблица:

(балансова стойност в млн. лева)	30.06.2014 г.	30.09.2014 г.
АКТИВИ		
Парични средства и парични салда при централни банки	144	331
Ценни книжа	775	598
в това число:		
държавни ценни книжа – български	381	207
<i>от тях заложенени в полза на държавния бюджет</i>	112	113
Кредити и вземания	5 541	5 606
в това число корпоративни	5 500	5 522
Други активи	435	128
ОБЩО АКТИВИ	6 896	6 662
ПАСИВИ		
Депозити от кредитни институции	154	224
Депозити от финансови институции	343	363
<i>в.т.ч. Задължения по корпоративна емисия (NLBG)</i>	220	239
Депозити на бюджетни организации (обезпечени с ДЦК)	96	100
Депозити от нефинансови предприятия	1 220	1 199
в това число:		

държавни и общински предприятия	352	378
други публични предприятия	34	35
частни предприятия	813	766
Депозити от граждани и домакинства	4 304	4 371
в това число		
местни лица	4 068	4 132
чуждестранни лица	210	213
неправителствени организации	26	26
Други пасиви	56	2
Общо привлечени средства от клиенти	6 173	6 260
Подчинен дълг	202	205
Капитал	521	198
ОБЩО ПАСИВИ И КАПИТАЛ	6 896	6 662

Основните промени по баланса на банката отразяват получени погашения за периода, начислени но неплатени лихви по активите и пасивите на банката, прекласифициране на експозиции и консолидация на паричните средства.

Високо ликвидните средства на банката (парични средства по сметки в централната банка и в наличност) към 30.09.2014 г. са 331 млн. лева. Увеличението от 187 млн. лева в сравнение с 30.06.2014 г. е резултат на прехвърляне по сметки в БНБ на средства, държани по кореспондентски сметки в търговски банки и постъпления от погашения по главници и лихви.

За периода са начислени разходи за обезценки, възникнали в резултат на разкрити загуби и прекласификация на експозиции:

1. Най-големи са загубите в резултат на извършената на 20.06.2014 г. счетоводна операция, отразяваща изтегляне на каса на 206 млн. лева срещу неизпълнено задължение на БРОМАК ЕООД за връщане на парите на 30.06.2014 г., което е отчетено като актив под формата на това вземане. За него на практика не съществуват ясни основания както за фактическото му възникване, така и за реалната му събираемост от банката. Поради това неговата стойност е нула в съответствие със стандартите за признаване на активи по Международните стандарти за финансова отчетност (МСФО).
2. През разглеждания период бе установена и друга подобна операция. В резултат на заемообразно предоставяне на ДЦК на стойност 80 млн. евро на ТЦ-ИМЕ АД, които то не е в състояние нито да върне (или да възстанови), нито алтернативно да заплати дължимото възнаграждение, сумите отчитани като част от инвестиционен портфейл ДЦК са преквалифицирани във вземане от ТЦ-ИМЕ АД. Тъй като дружеството е в процедура по несъстоятелност и вероятността това вземане да бъде събрано е минимална, последното е обезценено на 100%.

3. В балансовата стойност на кредитния портфейл към 30.09.2014 г. са отразени обезценки за 148 млн. лева, които са определени на портфейлна основа съгласно действащата до 20.08.2014 г. политика за определяне на загуби от обезценка.

Практиката за определяне на загуби от обезценки на експозициите е била изцяло изградена на концепциите на отменената през месец април 2014 г. Наредба № 9 на БНБ. След нейната отмяна не са предприети действия от банката за установяване на нова политика за определяне на загуби от обезценка в съответствие с правилата на Международен счетоводен стандарт 39. Прилаганата от банката политика за определяне на загуби от обезценка е позволявала да се отчитат ниски разходи за обезценки, тъй като кредитите са поддържани „редовни, без просрочия“, без да са ясни източниците на средства използвани за погасяване, в резултат на което формално са били оценявани на портфейлна основа с минимални очаквания за загуби от обезценки. Извършен тест в банката при отчитане на фактически просрочия показва, че формалното прилагане на тази политика към 30.09.2014 г. би дало като резултат загуби от обезценки по кредитния портфейл в размер на 4 757 млн. лева.

С цел отстраняване на установените слабости в политиката на банката за определяне на загуби от обезценки на финансови активи и методиките на нейното приложение, квесторите са предприели мерки за актуализиране и допълване на политиката на банката за определяне на загуби от обезценки на финансови активи. По този начин се постига по-справедливо и надеждно оценяване на реалната възвръщаемост на отделните кредитни експозиции и то на индивидуална база, като се вземат предвид и всички валидни и изпълними обезпечения. Доразработването на политиката бе съчетано с множество действия за широко-обхватна актуализация на наличната информация – финансова, нефинансова и правна, за кредитополучателите, за инвестициите и за издадените гаранции, както и за обезпеченията, дадени в полза на банката.

II. Резултати от анализа и оценката на одиторските фирми

В изпълнение на решение на УС на БНБ от 31.07.2014 г. квесторите на КТБ са възложили на одиторските фирми „Делойт България“ ООД, „Ърнст енд Янг Оудит“ ООД, и „АФА“ ООД ангажимент да извършат анализ и оценка на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени банкови гаранции от банката, в срок до 20.10.2014 г. Същото решение възлага на квесторите да създадат специален екип, който да подготви кредитните досиета за целите на одиторската оценка, да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите.

Съгласно обхватът, посочен в Писмо за поемане на ангажимент, посочените одиторски фирми извършиха анализ и оценка на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени банкови гаранции от банката. Извършеният анализ се основава на водещите принципи за признаване и оценяване на приложимите МСФО. Оценката е извършена на база на отчетените по регистрите на банката към 30.06.2014 г. активи и банкови гаранции, с отразяване на всички съществени събития, оказващи влияние върху анализа спрямо 30.09.2014 г. За целта е използвана събраната от банката и налична информация с отчитане на всяка допълнителна важна информация към друга последваща дата, но не по-късно от 30.09.2014 г. Извършеният анализ и оценка са направени при презумпцията за запазване на банката като действащо предприятие.

Приложените методики и техники на установяване и изчисления на необходимата обезценка на кредитния портфейл са базирани както на МСФО, така и на добрите практики прилагани от Европейската централна банка.

Още преди началото на работата на одиторските фирми квесторите на банката организираха процес на събиране на допълнителна информация, необходимостта от която бе идентифицирана по време на предварителния преглед на активите извършен от същите фирми в периода 25.06.2014 г. – 08.07.2014 г. От кредитополучателите са изисквани детайлизирани списъци за предоставяне на историческа и прогнозна информация, а на тези които не са предоставили пълния набор от информация, са изпращани неколккратно напомнителни писма. Допълнителна информация е събрана и в резултат на допълнителните срещи и разговори с кредитополучателите, с които квесторите са успели да осъществят контакт. Също така са изготвени правни становища за валидността на обезпеченията, а при необходимост са изготвени и актуални оценки за валидни обезпечения.

Резултатите от анализа и оценката на одиторите са както следва:

Балансова позиция	Стойност според регистрите на банката към 30.06.2014 г.	Стойност според регистрите на банката към 30.09.2014 г.	Необходима обезценка на база на извършения анализ и оценка
по извадка	<i>млн.лв.</i>	<i>млн.лв.</i>	<i>млн.лв.</i>
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти (кредитен портфейл)	5 301	5 335	-4 057
Инвестиции на разположение за продажба (инвестиционен портфейл)	380	376	-144
Ценни книжа (инвестиции) държани за търгуване (портфейл за търгуване)	11	9	-0
Други активи	353	141	-3
Имоти, собственост на банката	60	59	-18
Инвестиция в ТБ Виктория	5	5	0
Обща сума	6 109	5 925	-4 222

За целите на оценката активите на КТБ са разделени в следните групи: кредитен портфейл, инвестиционен портфейл (облигации и акции), портфейл от ценни книжа държани за търгуване (облигации), издадени банкови гаранции и акредитиви, недвижими имоти (сгради и земя) и други активи, вкл. инвестицията в дъщерното дружество – ТБ „Виктория“ ЕАД. Въз основа на извършената работа от одиторските фирми са налице следните обобщени резултати:

Оценката на кредитния портфейл на банката включва експозициите на 138 фирми кредитополучатели с общ размер на задълженията към 30.09.2014 г. 5 335 млн. лева или 96.6 на сто от общия корпоративен кредитен портфейл. Изводите от извършения анализ и оценка от трите одиторски фирми са изключително сходни и могат да бъдат обобщени, както следва:

1. За 14 кредитополучателя с общ размер на експозициите 441 млн. лева няма индикации за обезценка или обезценката е минимална. Независимо, че в пет от случаите не са установени съществени валидни обезпечения, финансовото състояние на фирмите дава основание за заключение, че за тази група са необходими обезценки в размер на 46 млн. лева.
2. За 29 кредитополучателя с общ размер на експозициите от 888 млн. лева е установена оперативна дейност, резултатите от която не подкрепят в достатъчна степен обслужването на кредитите ѝ. За тези дружества са установени съществени индикации за влошаване на финансовото им състояние (трайно намаляващи приходи и/или печалби; загуба от дейността; отрицателен собствен капитал и т.н.) и/или бизнеси, чиито предмет на дейност и мащаб не са съпоставими с размера или целта на предоставения заем; за четири от дружествата не са идентифицирани валидни обезпечения. Общо за тази група изводът е, че са необходими обезценки в размер на 594 млн. лева.
3. Група от 6 кредитополучателя с обща експозиция от 377 млн. лева може да бъде определена като дружества с оперативна дейност с висока степен на бизнес зависимост от малко на брой свързани лица. Като цяло за групата са необходими обезценки в размер на 216 млн. лева.
4. Най-голяма група от 82 кредитополучатели се състои от такива, които в преобладаващата си част (67 случая) нямат собствена оперативна дейност или тя е силно ограничена, а приходите им се генерират изцяло или преобладаващо от трети лица. Общата експозиция на всички дружества от групата е 3 434 млн. лева или 64 на сто от кредитния портфейл.

Това са дружества и холдингови компании, чиято основна дейност е предимно инвестиционна, в много случаи, без собствен персонал и друга оперативна дейност. Много от тях са новосъздадени (т.е. създадени в рамките на до 12 месеца преди отпускането на първия кредит) или такива с цел придобиване на дялове и акции в други дружества. В повечето от кредитните досиета на кредитополучателите от тази група не са намерени подробни бизнес планове или друга информация, която да подкрепя икономическата целесъобразност за отпускане на кредитите, очакваните парични потоци на кредитополучателите и източниците за погасяване на съответните кредити. За голяма част от кредитните досиета не са налични документи, удостоверяващи дали кредитът е използван съгласно целта, описана в договора за кредит.

Обезпечения по тези кредити са залози на материални активи, бъдещи вземания с постъпления по банкови сметки на кредитополучателя в банката, акции на придобитите предприятия или търговски предприятия. В резултат на правния анализ, преобладаващата част от тези обезпечения се оказват с пропуски при тяхното учредяване или несъществуващи, което ги прави нереализируеми. Към 30.09.2014 г., в резултат на анализа на кредитополучателите в тази категория, коефициентът на покритие на дълга с валидни обезпечения, като се вземе предвид възстановимата им стойност е едва около 2%.

Според счетоводните баланси на кредитополучателите от тази група, в случаите когато такива са налични, голяма част от тях отчитат значителни вземания от трети лица или инвестиции в други предприятия. В хода на работата по анализа и оценката квесторите са изискали неколккратно подробна информация за тези активи с цел оценка на потенциала на кредитополучателите да ги реализират и съответно осигурят необходимите парични потоци за обслужване на кредитите. Въпреки многократните искания от страна на квесторите за допълнителна информация за тези активи, кредитополучателите не са предоставили цялата поискана информация или не са предоставили никаква информация.

Кредити в размер на 1 394 млн. лева за кредитополучатели от тази група са преговаряни многократно, като са удължавани сроковете за тяхното погасяване. Обслужването на преобладаващата част от тези кредити, както по отношение на главницата, така и относно плащане на лихви, е преустановено след поставянето на банката под специален надзор и към 30.09.2014 г. са налице значителни просрочия.

Предвид на тези значителни недостатъци на кредитите в тази група, липсата на съществена информация, необходима за оценката на кредитния риск и невъзможността на банката да получи такава по време на анализа и оценката, одиторите правят заключение, че не е налице основание, което да потвърди, че банката упражнява или може да придобие контрол върху ползите от активите на тези дружества. Следователно преценката за тези кредити е, че те следва да бъдат напълно обезценени, след вземане предвид на валидните обезпечения, където има такива. Изводът от оценката е, че за тази група кредити има основания за начисляване на съществена обезценка в размер на 3 021 млн. лева.

5. Сходна по способността си да обслужва кредитите е група от 5 дружества, които макар и да имат оперативна дейност, не постигат резултати позволяващи обслужването на кредитите, а валидните обезпечения доколкото ги има са на ограничена стойност. При експозиция от 172 млн. лева за тази група ще е необходима обезценка от 166 млн. лева.
6. Като отделна група са посочени две дружества, за които вече е открита процедура по несъстоятелност и очакваната загуба е оценена на 14 млн. лева.

Сумарно, към 30.09.2014 г. общата сума на брутната балансова стойност на кредитите от извадката е в размер на 5 335 млн. лева с оценка за необходими обезценки по тях в размер на 4 057 млн. лева.

Анализът и оценката на портфейла от ценни книжа също се основава на приложимите стандарти на МСФО за признаване и оценяване, както и на наличната и събрана допълнително информация за пазарите и емитентите на ценни книжа. Оценени са 14 експозиции в корпоративни ценни книжа, от които за пет има активен пазар. От тези, за които няма активен пазар, четири са оценени по справедлива стойност на база на модел и три на основата на справедлива стойност, намалена с обезценка. В отделните случаи, когато емитентите са и кредитополучатели е взета предвид и оценката за качеството на тяхната кредитна експозиция към банката. Изводът от докладите на одиторските фирми е за необходимост от обезценки на ценни книжа в размер на 144 млн. лева.

По отношение на другите активи, обхванати в оценката на одиторските фирми, включително недвижими имоти и банкови гаранции е определена необходимост от обезценка в размер на 30 млн. лева, в съответствие с приложените МСФО.

III. Заключение

На основата на баланса на банката и резултатите от анализа и оценката на основни балансови позиции (в т.ч. извадка от кредити, инвестиционен портфейл, ценни книжа, други активи, недвижими имоти) и издадени банкови гаранции от банката, могат да се направят следните изводи:

След поставянето на банката под специален надзор се установяват множество пропуски, допускани преди поставянето ѝ в този статут:

- В процеса на отпускане на кредити, липсва задълбочено проучване на кредитоискателите, отсъстват пълни анализи на бизнес планове и разчети относно проектите, обосноваващи финансирането.
- Липсва контрол при учредяването и текущото наблюдение на договаряните обезпечения. Извършеният анализ показва, че значителна част от обезпеченията са с пропуски при тяхното учредяване или са несъществуващи, което ги прави нереализирани. Коефициентът на покритие на кредитния портфейл на банката с валидни обезпечения е около 13 на сто.
- Липсва текущо наблюдение и контрол върху дейността на кредиторите и целевото използване на средствата от отпуснатите кредити. Допускани са множество предоговаряния на кредити без да са налице необходимите обосновки за това.
- Документацията в кредитните досиета не е поддържана в състояние, което да позволява на банката да управлява своите вземания с цел получаване на икономическите ползи свързани с тях.
- В дейността на банката се наблюдават необичайни за банковата система порочни бизнес практики, които са извършвани чрез сложни операции, целящи прикриване на същността на сделки и трансакции. Един от примерите за това е специфичният начин на кредитиране, опосредствано от „дружества със специална цел“, холдинги и други подобни с цел финансиране на придобиването на активи, не отговаря на стандартните и надеждни банкови практики.
- Представяните от ръководството на банката преди нейното поставяне под специален надзор финансови и надзорни отчети пред управление „Банков надзор“ на БНБ са били недостоверни и подвеждащи.

Ръководството на банката не се е придържало към разумни и консервативни банкови практики.